

Максим КАЛІМАН

старший викладач кафедри
вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-1228-5539>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Важливість застосування заходів поліцейського піклування в умовах дії воєнного стану обумовлена, зокрема, необхідністю дотримання прав і свобод людини у вказаний період з урахуванням поточних обставин. Поліцейське піклування за таких умов має бути спланованим та базуватися на надійних адміністративно-правових засадах, зокрема принципах поліцейського піклування. Дослідження принципів поліцейського піклування в динаміці розвитку українського суспільства сприятиме досягненню відповідності застосовуваних заходів поліцейського піклування потребам громади.

Аналіз законодавчих норм дозволяє дійти таких висновків із приводу непрямого закріплення принципів поліцейського піклування у нормах права. Так, суб'єктами здійснення поліцейського піклування є поліцейські, відповідно, принципи діяльності Національної поліції України, визначені на законодавчому рівні, мають бути дотримані під час застосування поліцейських заходів, як-от: верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність [1]. Сутність вказаних принципів розкрита у нормах Закону України «Про Національну поліцію», тому має бути реалізована під час поліцейського піклування. Крім того, як поліцейський захід, поліцейське піклування має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним згідно з нормами Закону України «Про Національну поліцію» [1]. Згадані принципи є загальними для поліцейських заходів та визначають їхню специфіку та межі застосування, а відповідно, притаманні і поліцейському піклуванню.

Вважаємо, що за умов запровадження правового режиму воєнного стану варто повернутися до ініціатив науковців щодо доповнення змісту загальних нормативно встановлених принципів діяльності Національної поліції України принципом пропорційності правоти поліцейського і відповідальності за прийняті ним рішення такого змісту: «Поліцейський, виконуючи покладені на нього обов'язки, чітко діє згідно з законом, самостійно обираючи в обстановці, що склалася, алгоритм дій, який є оптимальним для конкретної ситуації, тому його вимоги є обов'язковими для виконання, не враховуючи, чи погоджується з цими вимогами особа, до якої їх висунуто. У разі, якщо вимоги виявилися незаконними, поліцейський несе кримінальну, адміністративну, цивільно-правову або дисциплінарну відповідальність залежно від наслідків вчинюваного діяння» [2].

Також в контексті представленого дослідження варто акцентувати увагу на необхідності дотримання поліцейськими під час реалізації поліцейського піклування принципу професійного спілкування, адже, виконуючи сервісну функцію, превентивний поліцейський захід, представники держави мають уособлювати професіоналізм, людиноцентристські погляди, а також діяти з метою уникнення конфліктних ситуацій. Навички професійного спілкування особливо важливі під час спілкування з дітьми, особами, які мають психічні розлади, а також особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння. Акцент на набутті таких професійних навичок має бути зроблений і під час професійного навчання поліцейських, і в процесі їхньої подальшої самоосвіти.

Під час дії воєнного стану реалізація зазначених принципів поліцейського піклування видається особливо важливою, однак маємо також констатувати, що з урахуванням оперативної обстановки, а саме умов дії воєнного стану та загроз, які викликані його введенням, існують особливості їх реалізації, а саме:

- розширення форм застосування поліцейського піклування, наприклад, евакуація мирного населення до безпечних місць перебування, доставляння гуманітарної допомоги;
- врахування терміну дії комендантської години в територіальній громаді, під час якої застосування поліцейського піклування є пріоритетом діяльності поліцейських;
- врахування загроз, які існують в умовах дії воєнного стану, під час застосування

поліцейського піклування (наприклад, можливість наявності зброї або боєприпасів у осіб, до яких застосовується захід);

– врахування життєвих обставин, в котрих опинилися особи, до яких може бути застосовано поліцейський захід (наприклад, до внутрішньо переміщених осіб або їхніх дітей), під час реалізації цього заходу;

– специфіка місць, в яких може виникнути необхідність застосування поліцейського піклування (на блокпостах; в місцях організації евакуації населення, в місцях вчинення військових злочинів тощо);

– застосування специфічних принципів професійного спілкування під час застосування поліцейського піклування до внутрішньо переміщених осіб або їхніх дітей; колаборантів; осіб, які здійснюють збройну агресію проти України; осіб, які опосередковано допомагають окупантам; осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації; військовослужбовців України; ветеранів війни та ін.

Підсумовуючи вищевикладене, варто акцентувати на тому, що поліція як у мирний час, так і під час дії воєнного стану зобов'язана оперативно реагувати на потреби громади, зокрема застосовуючи заходи поліцейського піклування на підставі визначених принципів.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

2. Катрич Д. К. Принципи діяльності Національної поліції в Україні: поняття і класифікація. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 4 (78). С. 62-72.

Артем ПЛАХОТНИЙ

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-2700-0214>

ПЕРЕВІРКА ДОКУМЕНТІВ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХІД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Для ефективного виконання завдань, які покладені на Національну поліцію України, у своїй діяльності вона використовує і застосовує різні поліцейські заходи. Одним із таких заходів є перевірка документів. На сьогодні ця тема є актуальною як ніколи, адже понад три роки в Україні триває повномасштабна війна, і саме перевірка документів дає можливість поліцейським встановити особу, що є необхідним задля забезпечення публічної безпеки та порядку, а також протидії злочинності.

24.02.2022, відповідно до Указу Президента України № 64/2022, у зв'язку із збройною агресією РФ проти нашої держави на території України ввели воєнний стан [1]. Відтоді забезпечувати безпеку громадян стало набагато важче, і тому державі довелося пристосовуватися до нелегких змін.

Відповідно до ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським заходом є дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права та свободи людини і застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Поліцейський захід повинен бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним [2]. Превентивна діяльність розуміється як специфічний вид поліцейської діяльності та форма підтримання правопорядку [3].

Відповідно до ст. 32 вищезазначеного закону поліцейський має право вимагати від особи пред'явлення нею документів у спосіб, що дає поліцейському можливість прочитати та зафіксувати дані, які містяться у документах, у таких випадках:

– якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, а також безвісно зниклої особи, або самовільно залишила місце для утримання військовополонених;